

Model-Format

Regionaal Programma

Integrale Aanpak Laaggeletterdheid

bij volwassenen in het sociaal domein

Juni 2020

VNG Model-Format Regionaal Programma

Integrale Aanpak Laaggeletterdheid

bij volwassenen in het sociaal domein

1. Inleiding: feiten en cijfers

- 1.1. Schets van problemen bij laaggeletterden
- 1.2. Landelijke cijfers laaggeletterdheid
- 1.3. Aantallen en doelgroepen laaggeletterden in de Web-regio
- 1.4. Terugblik op beleid landelijk, provinciaal en regionaal

2. Nieuw landelijk beleid

- 2.1. Introductie nieuw landelijk beleid
- 2.2. Bestuurlijke afspraken Rijk-VNG over gemeentelijke regierol

3. Nieuw regionaal beleid

- 3.1. Sociaal domein: aansluiting bij doelstellingen en beleidsterreinen
- 3.2. Doelgroepen: geen keuze, hoofddaccent met inkleuring of strikte keuze
- 3.3. Beleidsambities: kwantitatief en kwalitatief
- 3.4. Aanbod en aanbieders: type en mate
- 3.5. Vindplaatsen en signalering door stakeholders
- 3.6. Verbreding informatie, communicatie en werving laaggeletterden
- 3.7. Samenwerkingspartners en netwerken

4. Kwaliteitsbewaking

- 4.1. Basiskwaliteitsindicatoren leeromgeving
- 4.2. Nader te bepalen kwaliteitsvoorwaarden voor aanbieders en aanbod

5. Monitoring

- 5.1. Basismonitoringindicatoren deelname leeromgeving
- 5.2. Nader te bepalen monitoringvoorwaarden voor aanbieders en aanbod

6. Implementatie en evaluatie regionaal programma

Eventuele Bijlagen

- A. Managementsamenvatting
- B. Financieel en juridisch kader
- C. Begrippenoverzicht
- D. Positie contactgemeente en andere gemeenten in Web-regio
- E. Gelieerde regionale/gemeentelijke beleidsinstrumenten
- F. Regionale ondersteuningsbehoefte richting landelijke Stichting Lezen en Schrijven
- G. Literatuurlijst

1. Inleiding: feiten en cijfers

In Nederland hebben ongeveer 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder grote moeite met lezen, schrijven en rekenen. Vaak hebben deze mensen daardoor ook moeite met digitale toepassingen. Kortom: zij hebben onvoldoende basisvaardigheden. Ze zijn laaggeletterd en ondervinden tal van problemen op het werk en privé. Ze zijn veelal minder zelfredzaam, hebben vaker last van problematische schulden en vinden moeilijker een baan. Nieuw landelijk en regionaal beleid moet daarin vanaf 2020 verbetering brengen.

1.1. Schets van problemen bij laaggeletterden

Door CINOP c.s. zijn in de 'Handreiking doelgroepenanalyse' van februari 2020 de problemen geschaard onder drie hoofdcategorieën: familie, vrije tijd, werk.

Een andere vaak gebruikte hoofdindeling in drie onderdelen is: zelfredzaamheid, meedoen, werk. In de onderstaande tabel staan de problemen van laaggeletterden die het vaakst genoemd worden in onderzoeken en adviezen e.d. (tussen haakjes de CINOP-hoofdcategorie). Deze zijn als volgt.

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtpunten	Ja/Nee
Gezondheid: Begrijpen van gegevens over ziekte, medicijnen en zorg. (Familie/Vrije tijd).	
Sociale contacten: Gebruik van sociale media met gezin en familie. Lezen en voorlezen. (Familie)	
Financiën: Pinnen en digitaal betalen. Zicht krijgen en houden op de eigen financiële situatie. (Vrije tijd).	
Overheidsinformatie: Formulieren van overheid(sorganisaties) begrijpen en invullen zoals toeslagen, belastingen e.d. (Vrije tijd/Werk).	
Mobiliteit: Straatnaamborden lezen. Reizen met het openbaar vervoer. (Vrije tijd/Werk).	
Werk: Werken met de computer.	

Digitaal werkinstructies volgen en solliciteren. (Werk).	
<i>Eventueel extra: Overige/andere thema's o.a. op basis van eigen onderzoek, regionaal n.t.b.</i>	

1.2. Landelijke cijfers laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn, zijn (veelal) geen analfabeten. Ze kunnen wel lezen en schrijven, maar beheersen het eindniveau vmbo of niveau mbo-2/3 niet. In Nederland zijn er zoals gemeld ongeveer 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder die laaggeletterd zijn. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Dat aantal personen staat gelijk aan 18%, dus ongeveer 1 op de 6 mensen in Nederland. Van hen hebben bijna 1,8 miljoen mensen tussen de 16 en 65 jaar moeite met taal en/of rekenen. Meer dan de helft van deze groep is autochtoon, 57% werkt.

Moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en/of werken met de computer heeft grote gevolgen. Wanneer je informatie niet goed begrijpt, is de kans groot dat je minder zelfredzaam, minder sociaal actief en minder gezond bent dan geletterde mensen. Je vindt bijvoorbeeld minder snel een baan, je hebt minder grip op je geldzaken en meer moeite om digitaal in contact te komen met de overheid. Naast persoonlijke gevolgen zijn er ook financiële consequenties voor de maatschappij. Uit onderzoek van PricewaterhouseCoopers in 2018 is gebleken dat laaggeletterdheid de Nederlandse samenleving ongeveer 1 miljard euro per jaar kost. Hogere gezondheidskosten, uitgaven voor uitkeringen, lagere productiviteit van laaggeletterden die werken en gemiste belastinginkomsten zijn de grootste kostenposten.

1.3. Aantallen en doelgroepen laaggeletterden in de Web-regio

1.3.1. Gegevens over regio en laaggeletterden.

S.v.p in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Omschrijving Web-regio.	
Namen gemeenten in Web-regio incl. Web-contactgemeente.	

Namen gemeenten in arbeidsmarktregio (indien afwijkend van Web-regio).	
Aantal inwoners in de Web-regio en per gemeente.	
Bevolkingsopbouw in de Web-regio en per gemeente: - 75 plus. - 65 tot 75 jaar. - 18 tot 65 jaar. <i>(bij aansluiting educatie-/preventiebeleid ook: 0 tot 4 jaar, 4 tot 18 jaar).</i>	
Totaal aantal laaggeletterden in de regio t.a.v. aantal inwoners in de regio.	
Totaal aantal laaggeletterden per gemeente in de regio t.o.v. aantal inwoners in die gemeente.	
Aantallen laaggeletterden per CINOP-doelgroep per gemeente op basis van www.geletterdheidinzicht.nl . - Ouderen, werkend, met Nederlandse achtergrond, en zowel partner én kinderen. - Ouderen, niet-actief, met Nederlandse achtergrond, en zowel partner én kinderen. - Ouderen, zowel werkend als niet-werkend, met Nederlandse achtergrond, met ófwel partner ófwel kinderen. - Mensen tussen 30 en 50 jaar oud, werkend, met Nederlandse achtergrond, divers qua partners en kinderen. - Mensen van 30 jaar en ouder, zowel werkend als niet-werkend, met migratie-achtergrond, en met partner, met kinderen of met beide. - Jongeren, zowel werkend als niet-werkend, zowel met Nederlandse achtergrond als met migratieachtergrond, en zonder partner en kinderen. - Mensen die niet in een van de 6 bovengenoemde doelgroepen vallen.	
<i>Eventueel extra: Aantallen laaggeletterden per CINOP-doelgroep per gemeente per wijk.</i>	

1.3.2. Relevante gegevens uit andere databronnen

Beantwoord t.b.v. het programma de vraag: wat is er nog meer bekend over de laaggeletterden binnen de gemeenten in de regio?

Gemeenten beschikken soms al over cijfers van het aantal laaggeletterden en hebben daarnaast ook andere databronnen die zij kunnen benutten.

Bijvoorbeeld op basis van www.waarstaatjegemeente.nl, maar ook gelet op databronnen uit het sociaal domein (zoals schulden en uitkeringen).

Door die data te combineren met de cijfers en schattingen over laaggeletterden vanuit (inter)nationale onderzoeken, kan in het programma een nog beter beeld verkregen worden van de doelgroep(en) waar het regionale beleid zich (meer) op zou kunnen/moeten richten.

Desgewenst in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
<i>Eventueel extra, aanvulling op CINOP-gegevens met aantallen van extra of eigen doelgroepen laaggeletterden bijvoorbeeld (op alfabet): Alleenstaanden/eenzamen; Analfabeten; Digitaal niet/minder vaardigen; Licht verstandelijk beperkten; Mannen/Vrouwen; Mensen met schulden/in armoede; Minder zelfredzame jongeren; NT1/1,5-ers; NT2-ers/Ex-inburgeraars; Nuggers; Ouderen; Ouders van kleine/schoolgaande kinderen; Subgroepen migranten; Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie; Werkenden; Werklozen/bijstands- of Ww-gerechtigden wel/niet langdurig; Wia-, Wsw-, Wajong- en/of Wmo-gerechtigden e.a.</i>	

1.4. Terugblik op beleid landelijk, provinciaal en regionaal

1.4.1. Rijksbeleid van de afgelopen jaren.

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Terugblik op de actielijnen in het rijksbeleid laaggeletterdheid en de relevantie daarvan voor de Web-regio en de onderscheiden gemeenten daarbinnen. Zie als achtergrond o.a. de Kamerbrief 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland' 18 maart 2019:	

<ul style="list-style-type: none"> - Regionaal/lokaal taalakkoord (wel/niet met werkgevers). - Regionaal/lokaal taalnetwerk. - Taalpunt en/of taalhuis. - Taalscholing op de werkvloer. - Taalscholing aan laagtaalvaardige ouders. - Experimenten ten behoeve van innovatie. <p><i>Bij aansluiting educatie-/preventiebeleid ook: leesbevordering voor kinderen via samenwerkingsverbanden.</i></p>	
<p>Terugblik op de landelijke ondersteuning en communicatie. Deze twee onderdelen zijn met name geboden is door de Stichting Lezen en Schrijven/LenS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is binnen de Web-regio qua landelijke LenS-instrumenten gebruikt: wat is het oordeel erover? - Welke LenS-hulp heeft men ter plekke in de regio benut: wat is de ervaring ermee? 	

1.4.2. Provinciaal beleid van de afgelopen jaren

Desgewenst en indien van toepassing in programma invoegen een blik op het beleid inclusief de financiële, beleidsmatige en praktische ondersteuning die de afgelopen jaren vanuit de provincie is verkregen.

1.4.3. De regionale aanpak van laaggeletterdheid tot op heden

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
<p>Wat is de aanpak van educatie/laaggeletterdheid tot nu toe uit in de Web-regio en de onderscheiden gemeenten? Geef een (korte) omschrijving en evaluatie. Aandachtspunten bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking tussen gemeenten. - Doelstellingen in (inter)gemeentelijke beleidsnota's. - Hoofdpunten van regionaal programma educatievoorzieningen. - Vindplaatsen/signalering/werving/toeleiding. - Onderscheiden typen aanbod. - Inzet diverse typen aanbieders. - Terugkomactiviteiten. 	

<p>Is er aansluiting met andere beleidsterreinen? Hebben de betrokken organisaties laaggeletterdheid in het vizier binnen hun beleid en uitvoeringspraktijk?</p> <p>Beleidsmatige aandachtspunten bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maatschappelijke ondersteuning/zorg, gezondheid en inclusie. - Jeugdzorg, preventie en gezinsaanpak. - Kansengelijkheid, onderwijsachterstanden en voortijdig schoolverlaten. - Werk, inkomen en financiën. - Overheidsdienstverlening en bibliotheekbeleid. - Inburgering. - Overige/andere. 	
<p>Is er sprake van structurele samenwerking met taal als hoofddoel of relevant doel en wat is daarbij de rol van de onderscheiden gemeenten in de Web-regio?</p> <p>Procesmatige aandachtspunten bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taalakkoord, partners. - Taalnetwerk, partners. - Andere netwerken met organisaties in/voor zorg/gezondheid, onderwijs, gezin, werk e.a. 	
<p>Wat is er bekend over het educatie-bereik van laaggeletterden en de onderscheiden (doel)groepen daarbinnen?</p> <p>Aandachtspunten bijvoorbeeld:</p> <p>Wat is er kwantitatief bekend over aantallen deelnemers aan de verschillende typen educatie-activiteiten?</p> <p>Is er bekend welke (doel)groepen wel en niet worden bereikt plus wat de redenen zijn voor niet-deelname?</p> <p>Stuurt de regio op de kwaliteit van de aanbieders en het aanbod ten behoeve van optimaal bereik?</p> <p>Zijn er monitoringgegevens over de deelnemers of de deelname t.a.v. niveauverhoging, doorstroming naar ander onderwijs plus effecten zoals inclusie en arbeidsparticipatie?</p>	
<p>Is er gelet op bovenstaande items onderscheid tussen de diverse gemeenten in de Web-regio?</p> <p>Zo ja, essentie s.v.p. aangeven.</p>	

2. Nieuw landelijk beleid

2.1. Introductie nieuw landelijk beleid

De rijksoverheid heeft in de Kamerbrief 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland' van maart 2019 drie hoofddoelstellingen van het nieuwe beleid laaggeletterdheid/educatie voor niet-inburgeringsplichtige volwassenen benoemd:

Doelstelling 1: Méér mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal/NT-1.

Het Rijk wil dat het bereik aantoonbaar groeit, in het bijzonder onder de groep met Nederlands als eerste taal. De deelnemers aan lesaanbod zouden een betere afspiegeling van de samenstelling van de doelgroep laaggeletterden als geheel moeten vormen. In het aanbod zou aantoonbaar gedifferentieerd dienen te worden naar (leer)behoefte en doelgroep, ook zou er sprake moeten zijn van maatwerk.

Doelstelling 2: Weten wat werkt: investeren in kwaliteit.

Het Rijk wil méér kennis en méér transparantie over de kwaliteit en de effectiviteit van het educatieaanbod, zowel voor wat betreft trajecten basisvaardigheden voor volwassenen als de inzet op leesplezier en leesmotivatie bij kinderen, in het bijzonder in laagtaalvaardige gezinnen.

Er zou een betrouwbaar beeld per regio moeten komen van het bereik, het type en de kwaliteit van het aanbod plus de effectiviteit van verschillende interventies.

Doelstelling 3: Samen aan de slag onder regie van gemeenten.

Het Rijk wil dat gemeenten aan het eind van de vierjarige Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid nieuwe stijl Rijk-VNG (2020-2024) zelfstandig regie voeren over de aanpak van educatie/basisvaardigheden. Dat doen zij als centrale speler in een netwerk van samenwerkende partijen uit de domeinen onderwijs, werk, gezin, gezondheid en verwante terreinen. De gemeentelijke inzet op het voorkomen van achterstanden sluit goed aan op de beschikbare ondersteuning voor volwassenen. Werkgevers zijn op dat moment overtuigd van het belang van werknemers met voldoende basisvaardigheden en zijn bereid hierin te investeren.

Deze hoofddoelstellingen zijn doorvertaald in 10 concrete maatregelen. Naast extra rijks geld voor gemeenten zijn er middelen voor: hulp door ervaringsdeskundigen; landelijke communicatie; contacten met uitvoeringsorganisaties van het Rijk; voortijdige schoolverlaters; werkenden; preventie via leesbevordering bij kinderen met focus op laagtaalvaardige gezinnen; experimenten. De landelijke ondersteuning wordt vraaggericht en er komt daarnaast een onafhankelijk expertisecentrum.

2.2. Bestuurlijke afspraken Rijk-VNG over gemeentelijke regierol

Om de problemen van laaggeletterden beter het hoofd te bieden en een hoger bereik te realiseren is nieuw landelijk beleid ontwikkeld, dat regionale gevolgen heeft. Onderstaand een korte blik hierop.

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
<p>'Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid, Samen aan de slag voor een vaardig Nederland 2020 tot en met 2024 Rijk-VNG' met een regierol voor gemeenten en de volgende doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beter bereik diverse doelgroepen. - Aansluiting met sociaal domein, kansengelijkheid, de lokale educatieve agenda's/onderwijsachterstandenbeleid, de RMC-functie voor voortijdig schoolverlaters, bibliotheekbeleid en inburgering. - Infra- en netwerkstructuur voor signalering, werving, toeleiding, scholing en terugkomactiviteiten. - Kwaliteitsimpuls. - Systematische monitoring. 	
<p>Geldstromen ten behoeve van educatie en aanpak laaggeletterdheid voor volwassenen (taal, rekenen, digitale vaardigheden) die vanuit het Rijk voor de onderscheiden gemeenten in de regio per 2020 beschikbaar zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Specifieke uitkering voor reguliere educatie-activiteiten. - Decentralisatie-uitkering voor extra doelen gelet op Bestuurlijke afspraken. 	
<p>De onderscheiden rollen van de contactgemeente en van de overige gemeenten in de 35 regio's op basis van de Wet educatie en beroepsonderwijs/Web-regio's.</p>	
<p>Verschil en verhouding tussen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bestaand regionaal programma educatievoorzieningen en - Nieuw programma integrale aanpak laaggeletterdheid bij volwassenen in het sociaal domein. 	
<p><i>Bij aansluiting educatie-/preventiebeleid ook: Vermelden welk beleid/maatregelen de gemeenten in de regio hebben/willen op het gebied van preventie en vroegtijdig verhelpen van laaggeletterdheid bij kinderen/18-.</i></p>	

<p><i>Eventueel extra:</i> <i>Eerste oordeel en interpretatie over hetgeen van gemeenten in de Web-regio wordt verwacht gelet op de 'Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid 2020-2024 Rijk-VNG' op het gebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Regierol via coördinatie en netwerken.</i> - <i>Beter bereik via vindplaatsen, signalering, informatie, communicatie, werving, toeleiding, soorten scholing type aanbieders, terugkomactiviteiten.</i> - <i>Kwaliteitsimpuls.</i> - <i>Systematische monitoring, structureel over kwantiteit van aantal deelnemers aan onderscheiden activiteiten en via steekproef over niveauverhoging, doorstroming, vergroting sociale inclusie en arbeidsparticipatie.</i> 	
<p><i>Eventueel extra:</i> <i>Eerste oordeel en interpretatie over hetgeen van gemeenten in de Web-regio wordt verwacht gelet op de 'Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid 2020-2024 Rijk-VNG' ten aanzien van de integrale aanpak op het gebied van:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Sociaal domein (gezondheid/inclusie; maatschappelijke ondersteuning/zorg; jeugdzorg/gezinsaanpak; werk/inkomen; financiën/schulden).</i> - <i>Kansengelijkheid.</i> - <i>Lokale onderwijs(achterstanden) beleid inclusief voortijdig schoolverlaten.</i> - <i>Bibliotheekbeleid.</i> - <i>Inburgering.</i> 	

3. Nieuw regionaal beleid

Korte toelichting op elementen van nieuw regionaal beleid.

3.1. Sociaal domein: aansluiting bij doelstellingen en beleidsterreinen

Het voorliggende regionale programma laaggeletterdheid biedt gelet op de 'Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid 2020-2024 Rijk-VNG' inzicht in de actuele beleidsdoelstellingen en de relatie met andere beleidsterreinen met name binnen het sociaal domein.

S.v.p. in programma keuze invullen:

Het thans voorliggende programma is *een bestending, actualisering, uitwerking of aanvulling* van bestaande regionale en gemeentelijke afspraken in het kader van volwasseneneducatie c.q. het regionaal programma educatievoorzieningen.

3.1.1. Relatie met actuele regionale/gemeentelijke doelstellingen

Binnen het regionale/gemeentelijke beleid met name binnen het sociaal domein in den brede zijn er de volgende doelstellingen die een verbinding hebben met de problemen van laaggeletterden en het beoogde beleid op het gebied van educatie/aanpak laaggeletterdheid voor volwassenen nieuwe stijl.

S.v.p.in programma keuze invullen:

De doelstellingen zijn *wel/niet* afgeleid van het Interbestuurlijk Programma/IBP of andere bestuurlijke akkoorden tussen de overheden.

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Gezondheid: Inzetten op meer kennis over gezondheid en op preventie.	
Inclusie/participatie: Inclusieve wijken realiseren.	
Inclusie/participatie: Mensen die te maken hebben met eenzaamheid ondersteunen.	
Inclusie/participatie/opleiding/werk: Kansen creëren voor minder zelfredzame jongeren 16-27 jaar.	

Opleiding/werk: Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt perspectief op werk bieden.	
Opleiding/werk: Regionale economie als versneller met daarbij behorende arbeidskrachten.	
Financiën: Problematische schulden voorkomen en oplossen.	
Overheidsinformatie: Zo groot mogelijke zelfredzaamheid bij (digitale) contacten met en bij het begrijpen plus invullen van formulieren van overheidsinstanties.	
<i>Overige/andere doelstellingen met name gelet op de beleidsterreinen onder 2.2. genoemd: n.t.b.</i>	

3.1.2. Connectie met andere regionale/gemeentelijke beleidsterreinen

Het nieuwe programma integrale aanpak laaggeletterdheid heeft gelet op de relatie met actuele regionale/gemeentelijke doelstellingen genoemd onder 3.1.1. een connectie met de volgende regionale/gemeentelijke beleidsterreinen met name in het sociaal domein.

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Gezondheid (o.a. Wet publieke gezondheid).	
Inclusie (o.a. VN Verdrag Gehandicapten).	
Maatschappelijke ondersteuning (o.a. Wmo).	
Jeugdzorg/gezinsaanpak (o.a. Jeugdwet).	
Werk/Inkomen (o.a. Participatiewet).	
Financiën laaggeletterden (o.a. Wet schuldhulpverlening).	
Kansengelijkheid/Onderwijsachterstanden/Preventie (o.a. Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie/Onderwijswetgeving).	

Voortijdig schoolverlaten (Wet regionale meld- en coördinatiefunctie).	
Overheidsdienstverlening (o.a. Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen).	
Inburgering (o.a. Wet inburgering).	
<i>Overige/andere beleidsterreinen: n.t.b.</i>	
<i>Desgewenst beleidsterreinen per gemeente in de Web-regio onderscheiden.</i>	

3.2. Doelgroepen: geen keuze, hoofdaccent met inkleuring of strikte keuze

3.2.1. Geen keuze

De Wet educatie en beroepsonderwijs stelt in artikel 2.3.1., eerste lid: 'Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor een aanbod van opleidingen educatie als bedoeld in artikel 7.3.1., eerste lid, onder b tot en met f, met voldoende aandacht voor alle doelgroepen.' De Web-regio handelt in de periode 2020-2024 conform deze bepaling. Geen enkele doelgroep krijgt prioriteit.

Óf alternatief

3.2.1. Hoofdaccent met inkleuring

S.v.p.in programma keuze invullen

Gelet op de 'Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid 2020-2024 Rijk-VNG' geeft de Web-regio *wel/niet* prioriteit aan NT1-ers.

Desgewenst in programma keuze voor hoofdaccent invullen:

Met inachtneming van artikel 2.3.1. van de Wet educatie en beroepsonderwijs enerzijds en gezien de gekozen regionale/gemeentelijke doelstellingen anderzijds zal de Web-regio *wel/niet* het volgende hoofdaccent leggen:

1. Extra kansen bieden en/of
2. Belemmeringen wegnemen.

Desgewenst in programma keuze voor accenten/doelgroepen invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Belemmeringen wegnemen b.v. voor verminderd zelfredzamen t.b.v.: - Vat op eigen gezondheidssituatie. - Functioneren binnen gezin/familie. - Financiën op orde. - (Overheids)informatie begrijpen.	
Belemmeringen wegnemen b.v. voor eenzamen t.b.v.: - Activiteiten in vrije tijd. - Sociale contacten. - Vrijwilligerswerk.	
Extra kansen bieden b.v. aan werkzoekenden/deel werkenden t.b.v.: - (Vervolg)opleiding. - (Bij- en na)scholing. - Loopbaan.	
Extra kansen bieden b.v. aan ouders van schoolgaande kinderen t.b.v.: - (Huiswerk)begeleiding. - Inhoudelijk contact met leerkrachten. - Stoppen van taalarmoede in gezin.	
<i>Andere of extra accenten/doelgroepen: n.t.b.</i>	

Óf alternatief

3.2.1. Strikte keuze

S.v.p.in programma keuze invullen:

Gelet op de 'Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid 2020-2024 Rijk-VNG' geeft de Web-regio *wel/niet* prioriteit aan NT1-ers.

Desgewenst in programma doelgroepindeling invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
<p><i>CINOP-indeling:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouderen, werkend, met Nederlandse achtergrond, en zowel partner én kinderen. - Ouderen, niet-actief, met Nederlandse achtergrond, en zowel partner én kinderen. - Ouderen, zowel werkend als niet-werkend, met Nederlandse achtergrond, met ófwel partner ófwel kinderen. - Mensen tussen 30 en 50 jaar oud, werkend, met Nederlandse achtergrond, divers qua partners en kinderen. - Mensen van 30 jaar en ouder, zowel werkend als niet-werkend, met migratie-achtergrond, en met partner, met kinderen of met beide. - Jongeren, zowel werkend als niet-werkend, zowel met Nederlandse achtergrond als met migratieachtergrond, en zonder partner en kinderen. - Mensen die niet in een van de 6 bovengenoemde doelgroepen vallen. 	
<p><i>SER-prioriteitsgroepen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Werknemers die het risico lopen dat hun niveau van geletterdheid zodanig achteruitgaat dat zij niet meer optimaal op de arbeidsmarkt kunnen meedoen en die daarom extra training nodig hebben in (digitale) vaardigheden. - Uitkeringsgerechtigden en anderen die aan de kant staan maar wel graag willen werken (dus ook mensen die geen recht hebben op een uitkering, de zogeheten nuggers). - Migranten met een laag niveau van basisvaardigheden. - Schoolverlaters zonder startkwalificatie en met een te laag niveau van basisvaardigheden. 	
<p><i>Persona's van Lost Lemon of Klasse gelet op leerbehoefte en -mogelijkheid:</i> https://www.bibliotheekenbasisvaardigheden.nl/dam/bestanden/hogerbereik/persona-s-nt1_laaggeletterden-in-beeld-of-klasse.pdf</p>	
<p><i>Extra/eigen doelgroepindeling (zie ook 1.3.2.).</i></p>	

Desgewenst gelet op doelgroepindeling in programma ook doelgroepkeuze invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
CINOP-indeling, regionale/gemeentelijke prioriteit voor...	
SER-prioriteitsgroepen, regionale/gemeentelijke prioriteit voor...	
Persona's van Lost Lemon of Klasse, regionale/gemeentelijke prioriteit voor...	
<p><i>Extra/eigen keuzes/combinaties mogelijk (op alfabet):</i> <i>Alleenstaanden/eenzamen; Analfabeten;</i> <i>Digitaal niet/minder vaardigen; Licht verstandelijk beperkten;</i> <i>Mannen/Vrouwen; Mensen met schulden/in armoede;</i> <i>Minder zelfredzame jongeren; NT1/1,5-ers; NT2-ers/Ex-inburgeraars;</i> <i>Nuggers; Ouderen; Ouders van kleine/schoolgaande kinderen;</i> <i>Subgroepen migranten; Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie;</i> <i>Werkenden; Werklozen/bijstands- of Ww-gerechtigden wel/niet langdurig;</i> <i>Wia-, Wsw-, Wajong- en/of Wmo-gerechtigden</i> <i>e.a.</i></p>	

3.3. Beleidsambities: kwantitatief en kwalitatief

De beleidsambities voor de aanpak van laaggeletterdheid nieuwe stijl in de regio hangen af van:

- De problemen van de laaggeletterden (zie 1.1.).
- Demografie en gegevens over laaggeletterdheid in de regio (zie 1.3.).
- De gemeentelijke doelstellingen in het sociaal domein (zie 3.1.).
- De accenten in of keuze van de doelgroepen (zie 3.2.).

De ambities kunnen per doelgroep verschillen. Ook kunnen deze kwantitatief en/of kwalitatief zijn. Het zou in elk geval moeten gaan om het aantal deelnemers aan de verschillende typen activiteiten plus gegevens over al dan niet tussentijds uitvallen en daarmee ook om streefcijfers en indicatoren voor het terugdringen van het aantal laaggeletterden.

Het kan ook gaan om meer inzicht in de doelgroepen die niet bereikt worden.

Het kan voorts gaan om meer inzicht over de deelnemers ten aanzien van niveauverhoging, doorstroming naar ander onderwijs, vergroting sociale inclusie en arbeidsparticipatie.

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
<i>Beleidsambities kwantitatief en kwalitatief n.t.b.</i>	

3.4. Aanbod en aanbieders: type en mate

3.4.1. Bepaling passend educatie-aanbod voor de (doelgroepen) laaggeletterden

De type en mate van educatie-aanbod hangen mede samen met de leerdoelen en -stijlen plus de levenssituatie/beschikbare tijd van de doelgroepen.

De Web-regio dient in haar programma aanbod te bepalen, dat mogelijk passend is.

Laaggeletterden herkennen zich lang niet altijd als laaggeletterd en voelen zich ook niet aangesproken om een cursus lezen of schrijven te gaan volgen. Er zijn echter tal van redenen gelet op hun persoonlijke en/of werksituatie te bedenken waarom zij wel geïnteresseerd zijn om te leren. Deze leerwensen kunnen door een regio/gemeente gebruikt worden om te reflecteren op wat er al aan educatie-aanbod georganiseerd wordt, maar ook wat er lokaal aan andersoortige cursussen of bijeenkomsten is of te verzorgen is waarvan laaggeletterden gebruik (kunnen en willen) maken. Het kan voorts soms vanwege het bereik noodzakelijk zijn om een educatie-activiteit in de vindplaats/de eigen omgeving van de laaggeletterde te laten plaatsvinden. Een regio/gemeente kan zich laten inspireren wat mogelijk passend aanbod kan zijn, gegeven de regionale/plaatselijke context. Hierbij kunnen ook de organisatoren/aanbieders van deze cursussen en bijeenkomsten betrokken worden.

Voorts is het raadzaam het volgende in acht te nemen. Er is zogeheten informeel taalaanbod, waarbij participatie en inclusie hoofddoel zijn en dat meer past bij de doelen van de Wet maatschappelijke ondersteuning dan bij activiteiten zoals beoogd in de Wet educatie en beroepsonderwijs. Voorts zijn er twee typen non-formele educatie, de eerste type 1 krijgt met name vorm door bevoegde docenten al dan niet met vrijwilligers en de tweede type 2 door vrijwilligers met leiding of training van een professional. Tot slot is er de formele educatie, die certificaat- of diplomagericht is.

S.v.p. in programma invoegen

Aandachtspunten	Ja/Nee
Signalering in/doorverwijzing vanuit m.n. vindplaatsen.	
Informatie/communicatie/werving educatie.	
Loket/intake.	
Open inloop.	
(Taal)begeleiding door vrijwilligers.	
Camouflage-activiteiten als opstap.	
Basisaanbod taal, rekenen en/of computervaardigheden.	
Opleidingen/non-formele educatie NT1/1,5 (vrijwilligers evt. met leiding of training professional/type 2 of professionele docenten al dan niet met vrijwilligers/type 1).	
Opleidingen/non-formele educatie NT2 (vrijwilligers evt. met leiding of training professional/type 2 of professionele docenten al dan niet met vrijwilligers/type 1).	
Certificaat- of diplomagerichte opleidingen/formele educatie (professionele docenten).	
Terugkomactiviteiten.	

Bij voorkeur extra toevoegen: Passende plaatsen/locaties voor educatie-aanbod b.v. bij aanbieders, in centrumgemeente of alle gemeenten, centraal of in wijken en/of in vindplaatsen.	
Bij voorkeur extra toevoegen: Adequate tijdstippen voor educatie-aanbod b.v. tijdens of na werk- of schooltijd.	
Bij voorkeur extra toevoegen: Geschikte vorm voor educatie-activiteiten b.v. individueel of groepsgericht; uniforme of gemengde doelgroepen.	

3.4.2. Gerichte inschakeling educatie-aanbieders

De regio/gemeente zou kunnen verhelderen welke bestaande en/of aan te trekken educatie-aanbieders nodig zijn gelet op het bij de doelgroepen passende aanbod, het beoogde integrale beleid en een ketenaanpak daarbinnen.

Voorts is het zinvol om zoals boven gemeld al snel beleidskeuzes te maken ten aanzien van de locatie en tijdstippen van de educatie - bij de aanbieders en/of in de vindplaatsen - en die keuze meteen aan de aanbieders duidelijk te maken.

S.v.p. in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Taalambassadeurs t.b.v. informatie/communicatie/werving.	
Taalpunt/Taalhuis t.b.v. loketfunctie en intake (in afstemming met stakeholders en aanbieders).	
Taalcafé t.b.v. open inloop.	
Taalmaatjes/vrijwilligersorganisaties taalverwerving t.b.v. motivering/begeleiding.	

Professionele buurt- en clubhuizen/welzijnsinstellingen t.b.v. camouflage/-opstapcursussen.	
Openbare bibliotheken t.b.v. basisaanbod/diverse typen cursussen.	
Regionale Opleidingen Centra (ROC's) t.b.v. non-formele educatie type 1/opleidingen NT1-NT1,5-NT2 en/of formele educatie/certificaat- of diplomagericht door professionele docenten.	
Private organisaties (NRTO) t.b.v. non-formele educatie type 1/opleidingen NT1-NT1,5-NT2 en/of formele educatie/certificaat- of diplomagericht door professionele docenten.	
<i>Andere of extra keuze: n.t.b.</i>	

3.5. Vindplaatsen en signalering door stakeholders

De regio/gemeente kan bezien welke vindplaatsen relevant zijn voor haar aanpak laaggeletterdheid nieuwe stijl. Het is nuttig om hierbinnen stakeholders te hebben die een signalerende rol hebben ten aanzien van de problemen van de laaggeletterden met wie zij te maken hebben.

Desgewenst in programma invoegen:

Aandachtspunten <i>(op alfabet)</i>	Ja/Nee
Alleenstaanden/eenzamen incl. kwetsbare mannen/vrouwen: huisartsen/praktijkondersteuners, apothekers, wijkteams, hulpverlening.	
Analfabeten/digitaal niet of minder vaardigen: landelijke uitvoeringsorganisaties, gemeentelijke publieksbalies/ serviceloketten, openbare bibliotheken.	
Mensen met schulden/in armoede: financiële banken, voedsel- en kledingbanken, schuldhulpverlening.	

Minder zelfredzame jongeren/Voortijdige schoolverlaters: regionale meld- en coördinatiepunten/RMC's, jeugdwerk, Leerwerkloket, social media groepen en influencers, sportscholen en -clubs, kappers/schoonheids- en nagelstudio's, eet-/uitgaansgelegenheden n.t.b.	
NT1 (en 1,5): werkgevers, vrijetijdsorganisaties, retail.	
NT2/Ex-inburgeraars/Subgroepen migranten: werkgevers, religieuze en zelforganisaties, retail.	
Nuggers/Licht verstandelijk beperkten: n.t.b.	
Ouderen/ Wia-, Wsw-, Wajong- en/of Wmo-gerechtigden: SVB, UWV, wijkteams, zorgaanbieders, Wsw-bedrijven, buurt- en clubhuizen/ welzijnsinstellingen, ouderenverenigingen, religieuze organisaties.	
Ouders van kleine/schoolgaande kinderen: consultatiebureaus, jeugdartsen, peuterspeelzalen/kinderopvang, scholen.	
Werkenden: Werkgevers, uitzendbureaus, payroll organisaties, loonbedrijven, vakbonden (volgens de SER met name letten op facility management/reiniging/ landschapsverzorging; maken van kleding, leer, lederwaren, schoenen en overige goederen; wellness en overige dienstverlening; uitvaartbranche; landbouw c.s.; vervaardigen van metalen in primaire vorm, auto's, aanhangwagens en opleggers; eet- en drinkgelegenheden; produceren van voedingsmiddelen). P.s. gemeente is ook zelf werkgever.	
Werklozen/bijstands- of Ww-gerechtigden wel/niet langdurig: UWV Werkbedrijf, Leerwerkloket, sociale dienst.	
<i>Andere of extra keuze: n.t.b.</i>	

3.6. Verbreding informatie, communicatie en werving laaggeletterden

De educatie-aanbieders hebben een rol bij de informatie, communicatie en werving richting laaggeletterden. Gelet op de vindplaatsen en de plaatselijke situatie kunnen in het regionale programma integrale aanpak laaggeletterdheid (groepen) bedrijven, scholen of andersoortige organisaties, waar er laaggeletterden zijn, geduid of genoemd worden die hierbij ook een rol zouden kunnen spelen. Dat vergt meer inzet van hen dan bijvoorbeeld louter een vindplaats zijn en signaleren. Het is overigens relevant hen snel te benaderen en te betrekken bij de verdere implementatie van het programma: zij moeten immers vaak nog overtuigd worden van hun rol en het belang van hun betrokkenheid. Zij zullen naar verwachting mogelijkheden maar ook dilemma's zien. De educatie-aanbieders moeten op hun beurt bereid zijn om ook anderen bij de informatie, communicatie en werving toe te laten.

3.7. Samenwerkingspartners en netwerken

3.7.1. Extern

Samenwerkingspartners en netwerken kunnen bewerkstelligen dat de aanpak van laaggeletterdheid in de samenleving structureel en breed gedragen wordt. De gemeente zou in het programma allereerst het antwoord op de volgende vragen kunnen expliciteren:

- Welke invloed heeft het nieuwe beleid op het bestaande taalnetwerk.
- Moet het taalnetwerk worden uitgebreid met nieuwe samenwerkingspartners.
- Dient er een taalnetwerk te worden opgezet.
- Welke andere netwerken moeten worden ingeschakeld.

Desgewenst in het programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Verenigingen van zorgverleners/Cliëntenplatforms/Ouderenbonden.	
Samenwerkende wijk- en buurtverenigingen/-teams.	
Platforms van welzijnsinstellingen en vrijetijdsclubs b.v. in sport of cultuur.	
Samenwerkende religieuze organisaties.	
Onderwijsoverlegstructuren/-besturen voor meerdere scholen.	
Werkgeversorganisaties/Bedrijvenclubs/Vakbonden.	

Overheid/Onderwijs/Ondernemingen/Triple Helix (Plus)-netwerk/ Economic Board.	
<i>Andere of extra keuze: n.t.b.</i>	

3.7.2. Intern

Intern te betrekken onderdelen van de gemeenten bij integrale aanpak n.t.b.

4. Kwaliteitsbewaking

4.1. Basiskwaliteitsindicatoren leeromgeving

De VNG heeft in een eerdere handreiking 'De transitie van educatie naar het sociaal domein' uit 2014 de onderstaande basiskwaliteitsvoorwaarden voor de leeromgeving opgesteld, die thans ook nog door regio's/gemeenten kunnen worden benut.

Desgewenst in programma invoegen:

Aandachtspunten	Ja/Nee
Toegankelijkheid/ plekken en tijden voor educatie-aanbod (zie ook 3.4.): <ul style="list-style-type: none">- Centraal aanbod in centrum contactgemeente en/of decentraal aanbod in wijken contactgemeente en omliggende gemeenten.- Algemene en/of vindplaatsgerichte accommodaties.- In en/of buiten werk-/schooltijden.- Groepsgrootte en -samenstelling.	
Begeleiding/ positie en rol vrijwilligers en professionals: <ul style="list-style-type: none">- Adequate competenties, voldoende honorering en ontwikkelingsmogelijkheden.- Heldere intake, duidelijke lesdoelen en actuele lesmaterialen voor deelnemers.- Voortgangsbewaking, behandeling klachten en meten tevredenheid/evaluatie.	
Bekostiging/ relatie van regio (gemeenten) met educatie-aanbieders: <ul style="list-style-type: none">- Keuze tussen subsidiëren of aanbesteden of beide.- Subsidievoorwaarden bepalen.- Inkoopvoorwaarden bepalen.	

4.2. Nader te bepalen kwaliteitsvoorwaarden voor aanbieders en aanbod

4.2.1. Te benutten bestaande kwaliteitssystemen/keurmerken

Er zijn reeds diverse kwaliteitssystemen/keurmerken aanwezig, die de betrokken educatie-aanbieders kunnen benutten. De gemeente kan hen aansporen en faciliteren om hiervan gebruik te maken. Te noemen zijn:

- Taalpunt/Taalhuis: CBCT-Keurmerk.
- Vrijwilligersorganisaties o.a. Taalmaatjes: Keurmerk Het begint met taal.
- Maatschappelijk actieve verenigingen: NOV-Keurmerk.
- Professionele buurt- en clubhuizen: NEN/HKZ of Sociaal Werk Nederland Keurmerk.
- Openbare bibliotheken: CBCT-Keurmerk
- Regionale Opleidingen Centra/ROC:
 - * diplomagericht > Inspectie van het Onderwijs;
 - * niet-diplomagericht > Blik op Werk of n.t.b..
- Private NTRTO-organisaties: NTRTO-keurmerk.

4.2.2. OESO-kwaliteitsaanbevelingen educatie eind 2019

De OESO heeft eind 2019 aanbevelingen gedaan voor de kwaliteit van de educatie, waarbij er een onderverdeling is gemaakt tussen het eerste niveau/1 ster en het tweede niveau/2 sterren.

De OESO-aanbevelingen bij 1 ster komen in essentie overeen met de onder 4.1. genoemde basiskwaliteitsindicatoren leeromgeving.

Bij 2 sterren gaat het om hogere eisen voor organisatie, docenten en deelnemersbegeleiding.

Eerste niveau/1 ster: Dit niveau is bedoeld om te garanderen dat alle aanbieders van niet-formele educatie voldoen aan de minimumkwaliteitsnormen die essentieel worden geacht om naar behoren in deze sector te kunnen functioneren en Web-financiering te ontvangen. Met het oog daarop omvat dit niveau drie macrodimensies: de kwaliteit van de organisatie, de personeelskwaliteit en de kwaliteit van de resultaten, die elk moeten zijn toegespitst op een aantal criteria:

1. **Kwaliteit van de organisatie**

- Kwaliteitsbeleid op basis van zelfevaluatie en kwaliteitsbewustzijn.
- Afhandeling van klachten.
- Naleving van de AVG.
- Samenwerking met partners in een breder lokaal netwerk.
- Begeleiding van deelnemers.

2. **Personeelskwaliteit**

- Doorlopende professionele ontwikkeling van de opleiders.
- Personeelsbeleid (contracten, vergoedingen enz.).

3. **Kwaliteit van de resultaten**

- Behaald opleidingsniveau.
- Tevredenheidsmeting onder deelnemers.

Tweede niveau/2 sterren: De aandacht voor de kwaliteit van de didactiek onderscheidt het hoge niveau van het lage niveau. Vanwege de grote verscheidenheid aan praktijken en het feit dat veel aanbieders uitsluitend met vrijwilligers werken, is het onhaalbaar om alle aanbieders van non-formele educatie aan audits in de klas te onderwerpen. Maar het is van belang dat het hoge niveau erop gericht is om de lat voor kwaliteit hoger te leggen. Derhalve heeft de OESO voor elk van de vier dimensies een aantal striktere eisen geadviseerd:

0. Alle kwaliteitseisen van het laagste niveau plus

1. Kwaliteit van de organisatie

- Opstellen van beleidsambities en -plannen, met welomlijnde doelen.
- Bestaan van een duidelijke structuur en samenhang, geschikte onderwijsduur.
- Passende en tijdige levering van het aanbod.

2. Personeelskwaliteit

- Aanwezigheid van ten minste één professionele opleider bij het aanbod.

3. Kwaliteit van de resultaten

- Toezicht op de leervoortgang aan de hand van deelnemersbeoordelingen.

4. Kwaliteit van de didactiek

- Inspecties door externen in de klas
- Zorgvuldig beleid inzake beoordelingen en evaluatie van opleidingen.

P.S.

Medio 2020 volgen nadere aanbevelingen van Rijk-VNG ten aanzien van de relatie van door de OESO eind 2019 voorgestelde kwaliteitsindicatoren via een systeem voorzien van 1 ster of 2 sterren met bestaande kwaliteitssystemen/keurmerken. Met andere woorden: zijn de huidige systemen voldoende vergelijkbaar met de OESO-aanbevelingen, kunnen ze gemakkelijk geschikt gemaakt worden door er een educatie-module aan toe te voegen of wijken ze te veel af? Ook moet er op basis van het OESO-advies een apart educatie-kwaliteitssysteem/keurmerk ontwikkeld worden voor de educatie-aanbieders zonder eigen of geschikt systeem.

5. Monitoring

5.2. Basismonitoringindicatoren deelname leeromgeving

De VNG heeft in een eerdere handreiking 'De transitie van educatie naar het sociaal domein' uit 2014 opgemerkt dat educatie vaak onderdeel is van een gemeentelijk programma over participatie of welzijn. Voorts is gesteld dat er op reguliere momenten moet worden gerapporteerd over uitgevoerde activiteiten en bereikte resultaten. Voor educatie is dat volgens de handreiking niet anders dan voor de andere onderdelen van het lokale beleid.

Ten aanzien van het rendement meent de handreiking dat de verhoging van de taal- en rekenvaardigheid in elk geval in beeld zou moeten komen. Dit geldt ook voor aspecten gericht op maatschappelijke beleidsdoelen zoals: de toename van welzijn, de vergroting van de arbeidsproductiviteit, de verbetering van de arbeidsmarktpositie, het ervaren van minder gezondheidsproblemen, het gaan deelnemen aan een vervolgopleiding en het voorkomen van problemen met lezen en schrijven bij kinderen door het verbeteren van deze vaardigheden bij hun ouders.

Er kan derhalve aan de volgende indicatoren over aanbod en deelname worden gedacht. Dit zijn onderwerpen die zoals boven gemeld lokaal vaak aan de orde komen bij subsidiëren of inkopen van activiteiten educatie of breder in het sociaal domein. Gemeenten kunnen hierin al een eerste keuze maken.

Input/Kwantitatief:

Aantallen en soorten activiteiten.

Aantallen deelnemers per activiteit.

Output:

Activiteiten al dan niet afgerond bij non-formele educatie. Redenen niet-afmaken.

Diploma of certificaat al dan niet behaald bij formele educatie. Redenen niet-behalen.

Outcome/Kwalitatief:

Tevredenheid.

Resultaten qua taal-, reken- en digitale vaardigheden.

Effecten qua zelfredzaamheid, sociale contacten, activiteiten in georganiseerd verband, vrijwilligerswerk, vervolgonderwijs, werk met begeleiding, betaalde arbeid e.d.

Hierbij b.v. rekening houdend met de participatieladder of de sociale inclusie-indicatoren.

5.2. Nader te bepalen monitoringvoorwaarden voor aanbieders en aanbod

5.2.1. Bestaande monitoringsystemen

Bureau Ockham IPS heeft eind 2019 een aantal landelijke en lokale monitoringsystemen in kaart gebracht. Onderstaand een kort overzicht van de landelijke systemen.

- Taal voor het leven-monitor van de Stichting Lezen en Schrijven met name voor non-formele educatie type 2 en informele educatie. Het gaat daarbij om het aantal deelnemers en begeleidende vrijwilligers in diverse leeftijdscategorieën en per kwartaal om het aantal nieuwe personen in deze groepen. Deze monitor wordt gestopt.
- Sociale Inclusie na Transfer-monitor van de Vrije Universiteit Brussel in samenwerking met de Universiteit Maastricht bedoeld voor formele en non-formele educatie. Er wordt gemeten aan het begin van een activiteit en na 15 weken. Het gaat om een registratie-module die sociaal-demografische kenmerken in beeld brengt en indien aan de orde de overgang van deelnemers tussen aanbieders. Rekening houdend met kennis/opleiding, vaardigheden en houding meet men de voortgang van de deelnemers op taal-, reken- en digitale vaardigheden. Er wordt gekeken of zij uit hun isolement komen, gaan meedoen aan georganiseerde activiteiten buitenshuis zoals sport e.d. en wat de deelname betekent voor hun arbeidsmarktpositie. Desgewenst kan men het effect op de sociale inclusie breder in beeld brengen, zoals: psychische gesteldheid, gezondheid, financiële vaardigheid, participatieverhoging van ouders door niveauverhoging, contactuele vooruitgang, zelfredzaamheid en werk- en opleidingsverbetering.
- Effectenmonitor van de Koninklijke Bibliotheek. Het gaat daarbij om de volgende elementen ten aanzien van het meten van deelname aan cursussen bij de openbare bibliotheken: aan het begin betreft het motivatie, gedrag, kennis, vaardigheden en houding; aan het eind ervaren voortgang en tevredenheid.
- Testen voor het meten van de voortuitgang bij deelnemers met name op het gebied van taal, ontwikkeld door diverse bureaus. De basismeter, bedoeld om het taalniveau van een persoon binnen 15 minuten te achterhalen. Tot slot diverse instrumenten binnen het sociaal domein met een breed scala aan te meten factoren.

5.2.2 OESO-monitoringaanbevelingen deelnemers educatie eind 2019

De OESO heeft eind 2019 aanbevolen dat er een minimum aantal verplichte monitoringindicatoren op het individuele niveau van de educatie-deelnemers zou moeten komen. Uit nader onderzoek is gebleken dat educatie-aanbieders die wel mogen verzamelen om een passend aanbod te kunnen bieden. Maar het was gelet op de wettelijke bescherming van persoonsgegevens nog wel de vraag of zij deze mogen doorspelen aan gemeenten en/of een landelijke organisatie, die deze verzamelt en geanonimiseerd publiceert. Begin juni is bekend geworden dat de lijn aanbieders-CBS binnen de huidige wetgeving juridisch mogelijk is. De Autoriteit Persoonsgegevens moet zich echter nog erover uitspreken of de lijn aanbieders-gemeenten-CBS binnen de huidige wetgeving ook tot de juridische mogelijkheden behoort. Zoniet, dan is het de vraag of de Web hiervoor moet worden aangepast. Voor de volledigheid onderstaand een overzicht van de door de OESO aanbevolen indicatoren.

1. **Basisgegevens**

- Voornaam.
- Achternaam.
- Geboortedatum.
- Geboorteplaats.
- Geboorteland.
- Geslacht.

2. **Onderwijsachtergrond**

- Hoogst voltooide opleidingsniveau (geen onderwijs; basisonderwijs; lager secundair onderwijs; hoger secundair onderwijs; postsecundair onderwijs).

3. **Arbeidssituatie**

- (Huidige arbeidssituatie (voltijd baan; deeltijd baan; niet werkzaam maar op zoek naar een baan; niet werkzaam en niet op zoek naar een baan).

4. **Cursusgegevens**

- Type cursus (taal, rekenen, digitale vaardigheden, overige).
- Type docent (professioneel, vrijwilliger, beide).
- Soort cursus (individueel of in een groep).
- Aantal uren.
- Biedt de cursus een certificaat? (ja/nee).

5. **Voortgang**

- Begindatum.
- Afgerond (ja/nee).
- Certificaat behaald, indien van toepassing (ja/nee).

P.S.

Medio 2020 volgen gelet op nader onderzoek aanbevelingen van Rijk-VNG ten aanzien van de eind 2019 door de OESO voorgestelde monitoringindicatoren met persoonsgegevens. Dit alles in relatie tot de prioriteitsgroepen van het Rijk, regionale/gemeentelijke doelgroepkeuzes, bestaande monitoringsystemen en bepalingen in de Algemene Verordening Gegevensbescherming/AVG over het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens.

6. Implementatie en evaluatie regionaal programma

Het verdient aanbeveling om meteen al in het programma een stappenplan te schetsen voor de implementatie van het regionale programma integrale aanpak laaggeletterdheid nieuwe stijl. Het verdient voorts aanbeveling om naast de wettelijk verplichte jaarafrekening ook te beschrijven hoe en wat er geëvalueerd wordt. De Bestuurlijke afspraken Laaggeletterdheid Rijk-VNG stellen hierover het volgende: 'Vanaf eind 2022 worden de (tussentijdse) resultaten van de nieuwe aanpak geëvalueerd. De evaluatie wordt door een onafhankelijk bureau verzorgd op basis van door gemeenten en het Rijk verzamelde kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. Voornemen is om bij aantoonbaar positieve resultaten (een aantoonbaar positieve trend) op het bereiken van de doelen het volledige rijksbudget voor gemeenten bestaande uit een specifieke uitkering voor de volwasseneneducatie en de decentralisatie-uitkering voor de regierol vervolgens uiterlijk per januari 2024 vrij besteedbaar te maken.'

Eventuele bijlagen

A. Managementsamenvatting

B. Financiële en juridisch kader

C. Begrippenlijst

Laaggeletterdheid, Basisvaardigheden, (Digitale) inclusie, Volwasseneneducatie, Wet educatie en beroepsonderwijs, Formele/non-formele/informele educatie c.a.

D. Positie contactgemeente en andere gemeenten in Web-regio

Beschrijving van onderscheiden verantwoordelijkheden en mate/wijze van samenwerken.

E. Overzicht gelieerde regionale/gemeentelijke beleidsinstrumenten

Preventiemaatregelen voor (ouders van) jonge kinderen, (School)bibliotheek, (Digitale) inclusie via informatie over uitvoeringsorganisaties, Direct Duidelijk Teksten.

F. Ondersteuningsbehoefte richting landelijke Stichting Lezen en Schrijven

Aan de Stichting Lezen en Schrijven/LenS is door de Rijksoverheid gevraagd om gemeenten te helpen bij het ontwikkelen en uitvoeren van lokaal beleid voor de aanpak van laaggeletterdheid en het vergroten van het bereik door middel van kennisdeling en innovatie. Nu de regie op de aanpak van laaggeletterdheid zo nadrukkelijk op gemeentelijk niveau belegd is kan LenS met haar specialistische kennis en uitgebreide netwerk Web-/arbeidsmarktregio's en gemeenten helpen om met deze taak aan de slag te gaan. Aan elke arbeidsmarktregio is een adviseur toegewezen die als accounthouder optreedt. Daarnaast zijn er inhoudelijke adviseurs die (gemeentelijke) beleidsmedewerkers en professionals van andere maatschappelijke organisaties kunnen voorzien van kennis en advies over wat werkt in een integrale aanpak van laaggeletterdheid en bijvoorbeeld de samenhang met het sociaal domein (werk, armoede, schulden, zorg en opvoeding) overzien. Door deze verbindingen wil LenS er samen met de regio's voor zorgen dat het aantal laaggeletterden gaat afnemen. Er is daarbij aandacht voor preventie plus voor kwetsbare en moeilijk bereikbare doelgroepen.

Het ondersteuningsaanbod richt zich op beleidsontwikkeling (waaronder ondersteuning bij het ontwikkelen van het regioprogramma), beleidsuitvoering plus kennisdeling en innovatie. Het bestaat uit een pool van ervaren adviseurs met relevante expertise die op lokaal en regionaal niveau advies en ondersteuning aanbieden én uit een aanbod van verschillende instrumenten, materialen en trainingen. Aan de ondersteuning van LenS op het gebied van beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering plus kennisdeling en innovatie zijn voor de (centrum)gemeente tot een bepaald financieel plafond geen kosten verbonden. Wel hanteert deze landelijke organisatie een beperkte set voorwaarden om gebruik te kunnen maken van het ondersteuningsprogramma. De ondersteuningsbehoefte wordt vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst LenS/Web-regio en jaarlijks geëvalueerd.

G. Literatuurlijst